

Upotreba tastature

Korišćenje tastature

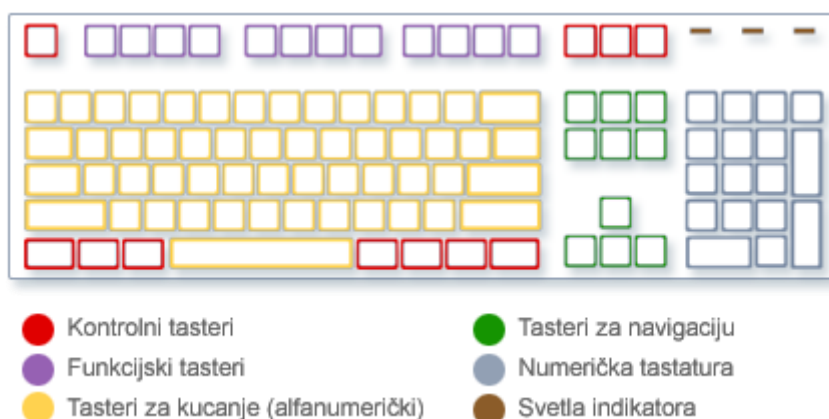
Tastatura predstavlja osnovni način unošenja informacija u računar prilikom pisanja pisma ili unošenja numeričkih podataka. Ali da li ste znali da tastaturu takođe možete da koristite za kontrolisanje računara? Upoznavanje nekoliko jednostavnih *komandi* na tastaturi (uputstava za računar) može vam pomoći da radite efikasnije. Ovaj članak pokriva osnove rada sa tastaturom i predstavlja prve korake sa komandama na tastaturi.

Kako su tasteri organizovani

Tasteri na tastaturi mogu biti podeljeni u nekoliko grupa na osnovu funkcije:

- **Tasteri za kucanje (alfanumerički).** Ovi tasteri uključuju slovne, brojne, interpunkcijske i simboličke tastere koji se nalaze i na tradicionalnoj pisaćoj mašini.
- **Kontrolni tasteri.** Ovi tasteri se koriste izvršavanje određenih radnji, sami ili u kombinaciji sa drugim tasterima. Najčešće korišćeni kontrolni tasteri jesu tasteri CTRL, ALT, taster sa Windows logotipom i taster ESC.
- **Funkcijski tasteri.** Funkcijski tasteri se koriste za izvršavanje određenih zadataka. Njihove oznake su F1, F2, F3 itd, sve do F12. Funkcionalnost ovih tastera se razlikuje od programa do programa.
- **Tasteri za navigaciju.** Ovi tasteri se koriste za kretanje u okviru dokumenata ili Web stranica i za uređivanje teksta. Oni uključuju tastere sa strelicama, tastere HOME, END, PAGE UP, PAGE DOWN, DELETE i INSERT.
- **Numerička tastatura.** Numerička tastatura je korisna za brzo unošenje brojeva. Tasteri su grupisani u blok koji liči na klasičan kalkulator ili registar kasu.

Na sledećoj slici je prikazan način na koji su tasteri raspoređeni na tipičnoj tastaturi. Raspored na vašoj tastaturi može se razlikovati.

Kako su tasteri raspoređeni na tastaturi

Kucanje teksta

Kada treba da otkucate nešto u programu, e-poruci ili okviru za tekst, videćete trepćuću vertikalnu liniju (|). To je *kursor*, koji se takođe naziva *mesto umetanja*. On pokazuje mesto na kome će početi tekst koji ćete upravo otkucati. Kursor možete da pomerite tako što ćete mišem kliknuti na željenu lokaciju ili tako što ćete koristiti tastere za navigaciju (pogledajte odeljak „Korišćenje tastera za navigaciju“ u ovom članku).

Osim slova, brojeva, znakova interpunkcije i simbola, tasteri za kucanje takođe obuhvataju tastere SHIFT, CAPS LOCK, TAB, ENTER, razmaknicu i taster BACKSPACE.

Ime tastera	Kako se koristi
SHIFT	Pritisnite taster SHIFT u kombinaciji sa slovom da biste otkucali veliko slovo. Pritisnite taster SHIFT u kombinaciji sa nekim drugim tasterom da biste otkucali simbol prikazan u gornjem delu tastera.
CAPS LOCK	Pritisnite taster CAPS LOCK jednom da biste otkucali sva slova kao velika slova. Ponovo pritisnite taster CAPS LOCK da biste isključili ovu funkciju. Tastatura može imati svetlosni indikator koji pokazuje da li je taster CAPS LOCK uključen.
TAB	Pritisnite taster TAB da biste pomerili kursor za nekoliko mesta unapred. Takođe možete da pritisnete taster TAB da biste se pomerili u sledeći okvir za tekst na obrascu.
ENTER	Pritisnite taster ENTER da biste pomerili kursor na početak sledećeg reda. U dijalogu pritisnite taster ENTER da biste izabrali istaknuto dugme.
RAZMAKNICA	Pritisnite RAZMAKNICU da biste pomerili kursor za jedno mesto unapred.
BACKSPACE	Pritisnite taster BACKSPACE da biste izbrisali znak ispred kursora ili izabrani tekst.

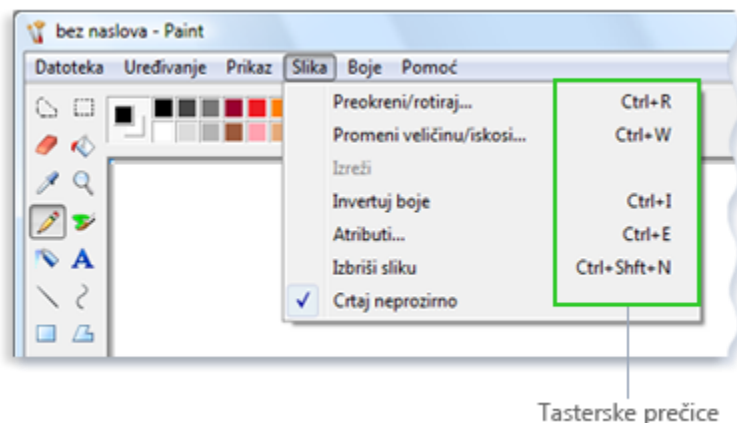
Korišćenje prečica na tastaturi

Prečice na tastaturi su načini izvršavanja radnji pomoću tastature. Zovu se prečice jer vam pomažu da brže radite. U stvari, gotovo sve radnje ili komande koje možete da izvršite pomoću miša mogu se izvršiti brže korišćenjem jednog ili više tastera na tastaturi.

U temama pomoći, znak plus (+) između dva ili više tastera označava da oni treba da budu pritisnuti u kombinaciji. Na primer, kombinacija tastera CTRL+A znači da pritisnete i držite taster CTRL, a zatim pritisnete taster sa slovom A. Kombinacija tastera CTRL+SHIFT+A znači da pritisnete i držite tastere CTRL i SHIFT, a zatim pritisnete taster sa slovom A.

Pronalaženje programskih prečica

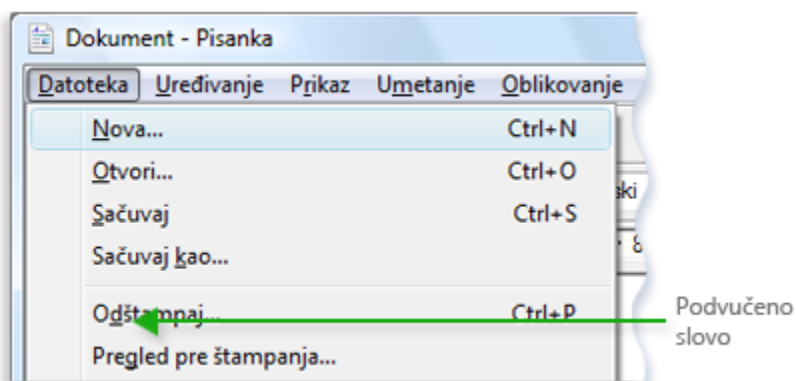
U većini programa radnje možete da izvršavate korišćenjem tastature. Da biste videli komande koje imaju prečice na tastaturi, otvorite meni. Prečice (ako su dostupne) su prikazane pored stavki menija.

Prečice na tastaturi se pojavljuju pored stavki menija

Izbor menija, komandi i opcija

Pomoću tastature možete da otvarate menije i birate komande i druge opcije. Kada u programu sa menijima pritisnete taster ALT, u svakom od naziva menija jedno slovo postaje podvučeno. Pritisnite podvučeno slovo da biste otvorili odgovarajući meni. Pritisnite podvučeno slovo u stavci menija da biste odabrali tu komandu.

Pritisnite tastere ALT+F da biste otvorili meni „Datoteka“, a zatim pritisnite taster sa slovom P da biste odabrali komandu „Odšampaj“

Ovaj trik takođe funkcioniše u slučaju dijaloga. Svaki put kada vidite podvučeno slovo priloženo opciji u dijalogu, to znači da možete da pritisnete taster ALT i to slovo da biste odabrali tu opciju.

Korisne prečice

Sledeća tabela prikazuje neke od najkorisnijih prečica na tastaturi. Za detaljniju listu pogledajte odeljak [Prečice na tastaturi](#).

Pritisnite	Za izvršavanje sledeće radnje
taster sa Windows logotipom 	Otvaranje „Start“ menija
tastere ALT+TAB	Prebacivanje između otvorenih programa ili prozora
tastere ALT+F4	Zatvaranje aktivne stavke ili izlazak iz aktivnog programa
tastere CTRL+S	Čuvanje trenutne datoteke ili dokumenta (funkcioniše u većini programa)
tastere CTRL+C	Kopiranje izabrane stavke
tastere CTRL+X	Isecanje izabrane stavke
tastere CTRL+V	Lepljenje izabrane stavke
tastere CTRL+Z	Opoziv radnje
tastere CTRL+A	Biranje svih stavki u dokumentu ili prozoru
taster F1	Prikazivanje Pomoći za program ili Windows
Taster sa Windows logotipom +F1	Prikazivanje opcije Windows Pomoć i podrška
taster ESC	Otkazivanje trenutnog zadatka
taster aplikacije 	Otvaranje menija sa komandama koje se odnose na selekciju u programu. To je ekvivalentno kliku desnim tasterom miša na selekciju.

Korišćenje tastera za navigaciju

Tasteri za navigaciju dozvoljavaju pomeranje kursora, kretanje u okviru dokumenata ili Web stranica i uređivanje teksta. Sledeća tabela prikazuje neke uobičajene funkcije ovih tastera.

Pritisnite	Za izvršavanje sledeće radnje
tastere STRELICA NALEVO, STRELICA NADESNO, STRELICA NAGORE ili STRELICA NADOLE	Pomeranje kursora ili selekcije za jedan razmak ili red u smeru strelice ili pomeranje u okviru Web stranice u smeru strelice
taster HOME	Pomeranje kursora na početak reda ili pomeranje na vrh Web stranice
taster END	Pomeranje kursora na kraj reda ili pomeranje na dno Web stranice
tastere CTRL+HOME	Pomeranje u gornji deo dokumenta
tastere CTRL+END	Pomeranje u donji deo dokumenta
taster PAGE UP	Pomeranje kursora nagore ili pomeranje za jednu stranicu nagore
taster PAGE DOWN	Pomeranje kursora nadole ili pomeranje za jednu stranicu nadole
taster DELETE	Brisanje znaka posle kursora ili izabranog teksta; brisanje izabrane stavke u operativnom sistemu Windows i njeno premeštanje u korpu za otpatke
taster INSERT	Uključivanje ili isključivanje režima umetanja. Kada je režim umetanja uključen, tekst koji kucate se umeće na mestu kursora. Kada je režim umetanja isključen, tekst koji kucate zamenjuje postojeće znakove.

Korišćenje numeričke tastature

Brojevi od 0 do 9, aritmetički operatori + (sabiranje), - (oduzimanje), * (množenje) i / (deljenje) i decimalni zarez raspoređeni su na numeričkoj tastaturi na isti način kao i na kalkulatoru ili na registar kasi. Ovi znakovi su, naravno, duplirani i na drugom mestu na tastaturi, ali vam raspored tastera omogućava brzo unošenje numeričkih podataka ili matematičkih operacija jednom rukom.

Numerička tastatura

Da biste koristili numeričku tastaturu za unošenje brojeva, pritisnite taster NUM LOCK. Većina tastatura ima svetlosni indikator koji pokazuje da li je taster NUM LOCK uključen ili isključen. Kada je taster NUM LOCK isključen, numerička tastatura funkcioniše kao drugi skup tastera za navigaciju (ove funkcije su odštampane na tasterima pored brojeva ili simbola).

Numeričku tastaturu možete da koristite za jednostavno računanje pomoću programa „Kalkulator“.

Tri čudna tastera

Do sada smo raspravljali o gotovo svakom tasteru koji ćete verovatno koristiti. Ali za one zaista znatiželjne, hajde da istražimo tri najtajanstvenija tastera na tastaturi: tastere PRINT SCREEN, SCROLL LOCK i PAUSE/BREAK.

Taster PRINT SCREEN (ili PRT SCN)

Nekada davno ovaj taster je radio ono što na njemu piše—slao je trenutni tekstualni sadržaj ekrana na štampač. Danas pritisak na taster PRINT SCREEN preuzima sliku trenutnog ekrana („snimak ekrana“) i kopira ga u Ostavu u memoriji računara. Odatle ga možete nalepiti (CTRL+V) u program Microsoft Bojanka ili neki drugi program i odštampati ga iz tog programa ako to želite.

Veća nepoznanica od njega je komanda SYS RQ, koja na nekim tastaturama deli taster sa komandom PRINT SCREEN. Istorijski, komanda SYS RQ je dizajnirana da bude „sistemski zahtev“, ali nije omogućena u operativnom sistemu Windows.

Savet

Pritisnite tastere ALT+PRINT SCREEN da biste umesto čitavog ekrana preuzeli samo sliku aktivnog prozora.

Taster SCROLL LOCK (ili SCR LK)

U većini programa pritisak na taster SCROLL LOCK nema efekta. U nekim programima, pritisak na taster SCROLL LOCK menja ponašanje tastera sa strelicama i tastera PAGE UP i PAGE DOWN; pritiskom na ove tastere sadržaj dokumenta se pomera bez promene položaja kursora ili selekcije. Tastatura može imati svetlosni indikator koji pokazuje da li je taster SCROLL LOCK uključen.

Taster PAUSE/BREAK

Ovaj taster se retko koristi. U nekim starijim programima pritisak na ovaj taster pauzira program ili ga, u kombinaciji sa tasterom CTRL, zaustavlja.

Ostali tasteri

Neke moderne tastature imaju „interventne tastere“ ili dugmad koja pružaju brz pristup programima, datotekama ili komandama jednim pritiskom na taster. Drugi modeli imaju kontrole jačine zvuka, točkice za pomeranje, točkice za zumiranje i ostale gadžete. Za detalje o ovim funkcijama pogledajte informacije koje ste dobili sa tastaturom ili računarom ili posetite Web lokaciju proizvođača.

Saveti za bezbedno korišćenje tastature

Pravilnim korišćenjem tastature možete da izbegnete bol ili povredu zglobova, šaka i ruku, posebno ako radite na računaru tokom dugih vremenskih perioda. Evo nekih saveta koji će vam pomoći da izbegnete probleme:

- Postavite tastaturu na nivo laktova. Nadlaktice treba da budu opuštene sa strane tela.
- Centrirajte tastaturu pred sobom. Ako tastatura ima numerički deo, možete koristiti razmaknicu kao tačku centriranja.
- Kucajte tako da vam ruke i laktovi lebde iznad tastature da biste mogli da koristite celu ruku za dosezanje udaljenih tastera umesto da istežete prste.
- Izbegavajte oslanjanje dlanova ili zglobova na bilo koji tip površine tokom kucanja. Ako tastatura ima naslon za šaku, koristite ga samo tokom pauza u kucanju.
- Tokom kucanja koristite lagane udarce i ispravite zglobove.
- Kada ne kucate, opustite ruke i šake.
- Pravite kratke pauze na svakih 15 do 20 minuta.